

המשך

לספרות, אמנות ובקורת

המשך אלתרמן

מאת א"י שפיר

נתן אלתרמן, זכרונו לברכת עול-
מים, אף כי באמצע חייו הלך
לעולמו, אחרית מרה אשר שירי-
האפיסאף הידוע של ביאליק יאה
לה, נראה לי כאחד מאותה פמליה
של משוררים צעירים גדולים באר-
צות שנקטפו באיובם. לא רק מחמת
פתעפתאום מהמם, מוחץ זה של
חליו ומותו בשיא כוחו. מחמת כך,
שמניין השנים כאילו לא הלמו לאל-
תרמן. נתן אלתרמן עמד במעוררו
בכל משך שירתו. רוח זו של נעור
ריס, לא של גיל-נעורים שק משורר
צעיר לימים, אלא רוח זו של נעורים
שניעורה ונערה בעוצמת חיות בשירה
העברית עם הופעתו, כמותה כאותה
רוח של נעורים שניעורה ונערה
בעוצמת חלוציות בעם היושב בצ"י
יו ועולה לציון, בעת הבונה עיר
ונבואה ארץ ולשונה. זו מקבלת
לזו, זו מלווה את זו, שתיים שהן
אהת בו ובשירתו. רוח-נעורים זו
כפעתה, במשנה-כוח, במשנה-בגרות,
במשנה תבונת-שיר וקסם-שיר, וכי
חומם האוטוריטה של משורר רבי
בשירת העת, הארץ, האומה. כמות
כאוטוריטה של אלוף קרוב צעיר
במרכותיה של ארץ ואמה רוח
נעורים זו מפעמת את כל מחזורי
שיריו האחרונים, שירי "עיר היר
זה" והציגת קיץ". והיו שירת
הנעורים אמיצה של תקופת-נעורים
אליצה בעם, אשר דיברה ומכחה.
בגרון דיברה. שירתם של מת-
מספר בעברית. והשתיים היו לאחת.
נתן אלתרמן. כארץ הצעירה הז'
זאת, הנושאת בחובה הרייזיתית,
גביריתית, מדבריות עתיקות, כי
תפועות מסמנים ונצוצות ונבלט
אדיר צל, היה משורר של עצמו אתגרים.
משורר הנבצע מתוך עצמו לאתג-
רים. עדין נסתר ומסתתר, בגניעו
נעלם. רב אהבה וחמלה. בשיריו
של גברות קלח גניעה, שריון
תעוזה של כתיבנים עולה כפורתה
בשירה, בן עמוק שורשי גופ,
תקיף אופי, נמרץ דבוקת ביסודות.
קנאו אמנה, מחונן בינה לעת,
כאוצר סמיותה. עושה בדבריו כמות
בפעתה. אדירות היה אחריות עמר
קה, אחריות העת ואחריות המשורר
לגבי העת ולגבי השירה בעתה.
מתוך רגש אחריות עמוק זה נתבע
לאתגר ביטוי של העת הבוררת
בו כשא, לאתגרי החייאתו ומפרייתו
של אותן שממות שירה, רוח-עם
ותרבות-עם קמות לחיה. שבתעו
ממנו גאולתו, כמות כתיבניה אל-
בת של אותן שממות ארץ מחלר
ציה מיישנה. היו הוא תהליכים
מכובלים, בארץ — ובשירה. בעת
ובעונה אחת. תקבולת שנתרצה
החדשים בארץ המתחדשת עשוי לה'

צמיח בשירה, בספרות. בד בבד עם
דכיו. פה אחד עם קול גליו. תואם
שאנו נכספים כל כך אליו, ובהע-
ריו אין חיינו כאן נראים: נגו
שמם, ומתואם זה, לזהות פנימית
זו, קינא אלתרמן שאיש קנאה שר
נות היות. בחוש וביודעים קנא. כי
עיקר לחסר בגוף השירה העברית.
ובגוף חיי העברית. מתוך שהש הער
עורם. ומלא העדרים היות. העדרי
קולות. העדרי גחניס. ליגונים. היו
כי המור. אכחות שנינה. ושכל נוש
אם ועינינו — כשכל נשמות ער
סילאיות מרפתת. מלא היות כל אלה.
ובכל אלה ביקש למלא את השירה
העברית. וכמו לפי איזו תוכנית
אסטרטגית הסתער על הגושים ה-
שונים. לעתים, דומה. במין הוכני-
תיות של משורר א-דיאי, הנכחה ה'
פועל בו הוא וולונטארי. ומקנאה
לחסר בשירה העברית מקנאה בה'
סתר-החיים העממית, הארצית, השי'
רשית, ביהדות התפוצה ובספרותה.
בגויים ובאננותם. מקנאה לבת-דמר'
תה ויחודית בשיריה-עם היהודים.
וביצירת משוררים כמנגר או כהל-
פרון, או כמשוררי גויים, העתיד
על השירה העברית את צבעוניתם
החריפות יגונם הכינוי העממי של
שירי הפרור. שירי עשרה אים,
הפנדק, החבתן. הנפה. הלוליון, השי'
יין. רעות-הרוח. קלות-הדעת וכי.
חווה היה המשורר כאן חיוני עממי
יות בטרם גיבושה כחיון של עמ'
שוח חיה. ממש כביאליק בשירי ה'
עם המשולבים שלו בטרם היות ש-
רי-עם בעברית. כי העת ולשונה
כבר היו כשוח לשירה כואה. והוא
שביקש להכשיר את השירה לכך,
והכשירה לכך, והכשירה למשוררים
החדשים אחריו, מושפעי ולמחזרים
גם יחד. בולט כאן חיוני הפסתה
של שירה מקדימה. פיתחת, של עת
חיים ההילויים, הספונטאניים. שירה
שחוש-שפע מלוטש לה למרחקה ר'
למעמיקה של התקופה.

הטור השביעי" קירב אלתרמן את
השירה העברית אל החיים האקטו-
אליים ולימד אותה לדבר שיר עלי-
הם במשיריו ובמפורש. מה שמעט
לא ידעה השירה העברית. כי אכן
לא משורר חשוב אחד כתב שירים
על, הרי בשירי "עיר היונה" כבש
אלתרמן לשירה העברית ראשית
לוחיה. "שיר של מסע", "חופת
ימים", "שיר של נרדפים", "עיר
הגירוש", "שבחי החושך", "שבחם
של הכלים", "ליל תניה", ועוד
כל המחזור הגדול הזה. קורא אתה
בו לקרוא בגרסה ראשונה של או-
דיסיאה עברית. אלתרמן חדי-הש'
מע לזמן וחרף האינטואיציה הלפ'
יושית הבחין באפסיה של ההעפלה.
הרכש והתגנה. מקצבים קדומים.
תנ"כיים-הומרים. וכאן נפתח פתח
רחב לא רק לשירה. אלא גם לפי-
רוח העברית. בסמיכות-סגנון היר'
קה סכומה שירת אלתרמן לפרוזה.
כמות כסמיכותה לחיים הממשיים.
אולי הישגת-הפרוזה הפוית בשירת
אלתרמן הוא הגדול בהישגיה ה'
עבריים. על ידי הכיבוש האפי, ה-
פרוזה, של שירי "עיר היונה" נע-
שית יצירה זו, כמות כשפחת עני'
יכם על ידי ההישג הבטלאי שיה,
ליצירת היסטוריה קלאסית בשירה
העברית.

בטרם עתו נתבקש נתן אלתרמן
לישיבה של מעלה של השירה. של
יצירת-הרוח העברית. כאבות-יצירה
כבוא עתם. בקיסי מסתגל וה-
רגש בו לתפסת אבהותו. ואסיל-
אבהות צעירה. כאלתרמן. אף כי
אב המון משוררים היה בדיעבד.
בשירו של רילקה גדלה הולדת
האחות הקטנה שנה-שנה בקברה.
אלתרמן הוא אף גדול והולך
מכאן ואילך. בעד עשר שנים נחגי-
וס הולדת השבעים לו. זה היה
תאריך גדול. כבר ביתר קלות תצ-
טייר אז לפנינו אבהותו לשירה ה'
חדשה. שירת-אמת איננה נפסדת
לעול-הזכרון. שירה מחוללת שירה
היא מחוללת חיים. היא המשך ה'
מתכשר מעצמה. שוטפת ועומדת —
כאדמה. ואלתרמן הוא מן המעטים
שהחילו אדמה. אדמת-חשתית ל'
שירה העברית.